

Kerken met Stip inventariseert gastvrije parochies en gemeenten waar ex-gedetineerden welkom zijn en zich op zondag en door de week thuis kunnen voelen. Zo helpt *Kerken met Stip* mensen om na hun detentie geestelijk gesproken een dak boven hun hoofd te vinden en een gemeenschap die hen steun biedt voor hun geloof en leven.

Afscheid Paul Oskamp

De druk bezochte landelijke bijeenkomst van Kerken met Stip op 24 september van dit jaar was in veel opzichten gedenkwaardig. Op die zaterdag nam Paul Oskamp, oprichter en pionier van Kerken met Stip, afscheid in het Landelijk Dienstencentrum van de PKN. Kerken met Stip ziet met grote dankbaarheid op zijn inzet voor (ex-)gedetineerden. Paul nam afscheid met een symposium. Thema was **'slachtoffers en daders'**.

Inleidingen werden gehouden door dr. Paul Oskamp, die ook oud-rector van het NH-kerkelijk seminarie Hydepark is, en prof.dr. Theo de Wit, bijzonder hoogleraar Vraagstukken Geestelijke Verzorging Justitie en directeur van het Centrum voor het Justitiepastoraat. De volledige lezingen zijn te vinden op de website van Kerken met Stip. Hier een korte impressie van hun bijdragen.

De lezing van Paul Oskamp was getiteld:

"Verzoening, de moed om te veranderen".

In zijn lezing kwamen drie grote onderwerpen aan de orde, nl. 'verzoening met God', 'verzoening met je naaste' en 'de biecht'. Het is misschien een verrassing dat een protestant als Paul Oskamp uitkomt bij de biecht. Maar hij is daarin niet

de enige en hij wijst aan het eind van zijn lezing op het nieuwe 'Dienstboek van de Prot. Kerk in Nederland', dat onder het kopje *Bediening van de Verzoening* een biechtritueel biedt.

Paul Oskamp tijdens zijn lezing:

"Bij mijn afscheid van Kerken met Stip vraag ik aandacht voor een theologisch onderwerp dat het hart van het christelijk geloof is: de Verzoening. Dat komt, Kerken met Stip heeft tot dusver weinig aandacht kunnen besteden aan het gepleegde delict en de gevolgen daarvan voor slachtoffers en daders. Terwijl toch wat iemand heeft misdaan hem als een molensteen om de nek kan hangen. De vraag is: hoe kom je in het reine, met jezelf, met je geweten en met God? Zal het ooit nog goed komen tussen dader en slachtoffer? Verzoening met God en met elkaar kan daar een antwoord op zijn. Verzoening versta ik als verandering.

(...) Het Griekse woord voor verzoenen – Paulus gebruikt het herhaaldelijk – heeft het woord 'anders' in zich. Verzoening is veranderen. Ga maar na. In plaats van vervreemd van God word je zijn vertrouweling. Vijandschap verandert in vriend-

schap. Paulus spreekt zelfs van een nieuwe schepping, een nieuw begin van leven, een nieuwe kans. Zo is een Christen eigenlijk continu in een proces van verandering gewikkeld. Een Duits gezegde luidt: 'Der Christ steht im Wer-

den', ofwel christen dat wordt je steeds weer (of niet!). Vandaar het dringend appel: Laat je met God verzoenen, laat je zijn barmhartigheid welgevallen.

Jan Willem Schulte Nordholt bekent in een gedicht de moeite die hij soms heeft met het geloof, zo van: het zal allemaal wel waar zijn maar het zegt me niks. Dan eindigt zijn gedicht 'Verlegen met mijn God' zo:

*Maar als ik door het pad naar voren schrijd
en om mij heen de arme stervelingen
mensen zo dwaas als ik, de lofzang zingen:
'O Heer, uw bloed roept voor altijd
barmhartigheid, barmhartigheid'*

*dan ben ik niet verlegen met mijn god,
dan is hij vlak bij mij, dan weet ik zeker
dat hij mij aankijkt uit de donkere beker,
dan eet ik zijn genadebrood,
dan leef ik van zijn dwaze dood.*

Wat leert ons dit? Dat een biecht bijna altijd met boetedoening gepaard gaat. Er is geen genade met behoud van buit. Boeten betekent herstellen, denk maar aan netten boeten. Ook als de vrede getekend is valt er vaak veel te repareren, want het slachtoffer blijft met de brokken zitten, met schade, verdriet of letsel. In de moslimcultuur wordt als regel door de families van slachtoffers en daders onderhandeld over de prijs van de schadevergoeding. Dat hoort bij de verzoening want de gevolgen van een delict zijn niet zomaar weg. Daarom zal een dader alles willen doen om een en ander goed te maken door schade te vergoeden en zijn goede wil te tonen.

Is verzoening dan toch te koop? Nee. De vrede staat weliswaar niet los van menselijke inspanning. Het blijft erbij: op vergeving kun je geen recht doen gelden maar het is een geschenk dat als manna uit de hemel daalt. U zult nu begrijpen dat er voor zware delicten geen instant vergeving bestaat maar dat men een lange en zware weg heeft te gaan" Deze weg die leidt tot het worden van een ander mens geeft Paul Oskamp aan Kms mee.

Theo de Wit reflecteerde op de lezing van Paul Oskamp door te onderzoeken hoe het christelijke denken over het slachtoffer zich ontwikkeld heeft: van letterlijk 'slacht-offer', 'zondebok' naar 'empowerment' en een herstelgericht pastoraat dat slachtoffer-sensitief is. Dat tekent het denken over 'verzoening'. In dat licht gaat Theo de Wit in op de redenen waarom de kerken betrokken kunnen zijn op daders:

"Een van de theologische redenen waarom de christelijke kerken traditioneel een zorgplicht jegens gedetineerden hebben aanvaard en gekoesterd is – behalve natuurlijk de evangelische opdracht om gevangenen te bezoeken – een zekere elementaire solidariteit die wij als feilbare en falende mensen voelen met gedetineerden. Iemand die naar het oordeel van de rechter een wandaad heeft begaan is nog steeds één van ons, een gevangene of ex-gevangene is geen *Fremdkörper* maar blijft bij de kerk horen. De kerk is geen gemeenschap van heiligen, laat staan een 'heilige rest' in een vijandige of zondige omgeving, maar een vrijwillig verband van feilbare mensen met een hunkering naar rechtvaardigheid, heelheid en een nieuw begin. (...) Zou het kunnen zijn dat deze band in een post-christelijke samenleving minder hecht wordt, omdat een gedetineerde in een dominant seculier-liberale omgeving eerder geldt als een *loser*, iemand die de spelregels van de concurrentiestrijd tussen slimme, calculerende

individuen om banen, macht en geld heeft geschonden en daarom buiten spel staat, iemand die zijn verantwoordelijkheid om zijn eigen bonen te doppen niet neemt en daarvan dus ook zelf de consequenties moet dragen?

In een land als Nederland lijkt de maatschappelijke en politieke behoefte aan een duidelijke cesuur tussen wetsgetrouwe burgers en zogenoemde 'criminelen' al een aantal jaar groeiend. (...) De behoefte aan de 'zichtbaarheid van de straf' lijkt in Nederland terug van weg geweest, bijvoorbeeld in het recente voorstel om mensen tijdens hun taakstraf te verplichten een oranje hesje te gaan dragen. Dit idee, door onder meer PvdA en CDA omhelsd, is alleen maar te legitimeren wanneer publieke vernedering als vorm van vergelding 'zonder oog op toekomstig samenleven met de gestrafte' opnieuw als doel van de straf wordt geïntroduceerd. Dat zou betekenen dat de eeuwenlange ontwikkeling die door Foucault zo briljant is beschreven op zijn grenzen stuit. Die ontwikkeling

was erop uit de 'seculiere liturgie' van een geregelde publieke afrekening van schuld en vergelding af te schaffen door van de strafvoltrekking een medisch-psychiatrische technologie te maken. Een organisatie als Kerken met Stip die zich een nieuw, gelukt samenleven met ex-gedetineerden ten doel stelt kan zich

vermoedelijk alleen maar te weer stellen tegen deze nieuwe zichtbaarheid van de straf, maar misschien vraagt ook herstelgericht werken vandaag om een eigen soort openbaarheid zoals in Oskamps metafoor van het 'netten boeten' wordt verwoord."

Bij de presentatie van het nieuwe logo

Zoals u aan de kop van deze nieuwsbrief gezien heeft, heeft Kerken met Stip een nieuw logo. Meer dan één stipkerk wilde het logo van Kerken met Stip graag op de gevel van hun kerkgebouw aanbrengen. Vanuit die optiek hebben we nog eens naar het

bestaande logo gekeken. Dat riep de vraag op of het huidige beeldmerk niet te onduidelijk is. Dat was overigens niet vanzelfsprekend omdat dat vorige logo in de bajes ontstaan was. Maar buiten die context zei het mensen niet zoveel.

Vorige logo

Ondertussen ligt er een mooi nieuw logo

Als algemeen beeld roept het nieuwe logo vragen op. Dat is prima, zo kunnen we wat uitleggen. Maar als het gaat om het beeld kunnen we dit zeggen: In het nieuwe logo is de stip duidelijk te herkennen. Zo ook het onderdak van een gastvrije gemeenschap, die als het ware rond de kribbe gevormd is. Het beeld verwijst naar Jezus die in Matteüs 25: 40 zegt: "alles wat jullie gedaan hebben aan een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor

Wij zijn dus op zoek gegaan naar een nieuw logo en hebben kunstenaar Nancy Koot gevraagd om een ontwerp te maken. De stip van Kerken met Stip verwijst naar het gebruik onder zwervers in onze streken om met een markering op een gebouw, elkaar te wijzen op een al dan niet hartelijke ontvangst door de bewoners daarvan. Een stip staat dan voor gastvrijheid. Toevallig was de kerkelijke geïnspireerde kunstenaarsgroep rond Riëks Hoogenkamp, "Areopagus", in hun campagne voor de kerken in 2009 ook gestuit op tekens met een soortgelijke achtergrond. Het leek ons goed om bij hen te rade te gaan om een idee voor een logo voor onze stip op kerken. En zo kwamen we in gesprek met Nancy Koot.

Nancy heeft zich met het project van Areopagus op de achtergrond opnieuw laten inspireren door de HOBOTekens die in de Verenigde Staten als tekentaal onder zwervers functioneerden. Er was daar in de vorige eeuw een enorm potentieel van losse arbeiders die - vaak clandestien per trein - het land doorkruisten op zoek naar werk. Zij werden Hobo's genoemd. Voor de goede verstaander werden boodschappen gecommuniceerd, als: *zwervers welkom - goed eten, hard werken - kaarsje branden - niets te halen - gevaarlijke hond - of: "hier mag je slapen"*. Het nieuwe logo van Kerken met Stip is van dit laatste teken afgeleid. Het heeft inderdaad de campagne voor de kerken in 2009 gediend als achtergrondteken voor Kerst. De poster vermeldde: "mis kerst niet" en het teken verwees naar de stal waar Jezus geboren is. Als schuilplaats voor hen waarvoor in de herberg geen plek is.

mij gedaan". Het kruis als drager van de kerkelijke opdracht is ook herkenbaar.

De kleuren zijn het zelfde als van het nieuwe beeldmerk van Exodus. Daarmee geeft Kerken met Stip aan dat zij in hetzelfde veld staan als Exodus als het gaat om de zorg voor en de nazorg aan ex-gedetineerden. Nu met de uitnodiging om ex-gedetineerden ook geestelijk een dak boven hun hoofd te bieden.

Wie een plaquette voor aan de kerk met het nieuwe logo wil bestellen: neem contact op met Christiaan Donner via [E. cdonner@online.nl](mailto:cdonner@online.nl) of T. 070-3803890.

Alpha in Prison

Vanuit het Justitiepastoraat wordt er meer ingezet op het werken met vrijwilligersgroepen die in een PI een Alpha-in-Prison cursus willen geven. Jan Eerbeek, hoofdpredikant, schrijft: "De invulling van een Alpha project met medewerking van vrijwilligers uit een Kerk met Stip kan bijdragen tot geloofsoriëntatie van de individuele gedetineerde, maar ook tot kennismaking met mensen uit een geloofsgemeenschap buiten, waar men na de detentie kan deelnemen." Geïnteresseerde KmS-vrijwilligers die aansluiting zoeken bij een Alpha in Prison initiatief kunnen zich eerst melden via het secretariaat van de Dienst Geestelijke Verzorging cq. het justitiepastoraat b.roest@dji.minjus.nl. Een handleiding voor Alpha in Prison is digitaal te krijgen via KmS-secretaris mijnzand@gmail.com.

Nieuw in de etalage

de Meerkerk Bennebroekerweg 515, 2132 MD Hoofddorp: een eigentijdse Baptistengemeente in het hart van de Haarlemmermeer www.meerkerk.nl. Verder is het adres van **de Basis** in Apeldoorn gewijzigd in: Lokatie Basisdiensten, Oude Apeldoornseweg 41-45 (ingang Zuid) Apeldoorn. Verdere info: www.debasis.cc. De juiste naam in Amersfoort is **St Franciscus Xaveriusgeloofsgemeenschap**. Zuidsingel 5, Amersfoort.

Nieuw bestuurslid KmS Connie Karsten stelt zich voor

Ik ben Connie Karsten, getrouwd met John, moeder van twee volwassen getrouwde kinderen en oma van twee geweldige kleinkinderen. Pastoraal werk, onderwijs geven en preken zijn mijn passies. Ik werk op een hbo theologie opleiding als docente praktische theologie en ben één van de voorgangers van een plaatselijke evangelische pinkstergemeente. Daarnaast ben ik verbonden met het werk van justitie en dat van jeugdzorg op verschillende manieren. Vooral het werk op de werkvloer heeft mijn hart.

Toch draai ik ook mee in landelijke bestuursverbanden omdat ik geloof in samenwerken. Daarvoor is organiseren nu eenmaal noodzakelijk. Wat ik van dat landelijk werk graag wil noemen is mijn deelname aan de CIO-J commissie (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken met betrekking tot justitie) van 1994-2004; het lid zijn van het Dagelijks Bestuur van de Broederschap van Pinkstergemeenten (de huidige VPE – Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten) van 1991-2003; het deel uitmaken van het bestuur van de Evangelische Alliantie van 2000-2007 en sinds 2008 het participeren in de Werelddialoog tussen de Wereldraad van Kerken en de Pentecostals.

Sinds september mag ik deel uitmaken van de werkgroep/het bestuur Kerken met Stip. Ik heb volmondig ja gezegd toen mij dit gevraagd werd. Voor mij is dit een mogelijkheid om kerken te stimuleren gastvrij te zijn t.a.v. "de vreemdeling" die vertrokken is uit een meestal niet zo'n aangename omgeving om in een nieuwe omgeving (de huidige maatschappij) zijn weg te vinden. In de woestijn van maatschappij en samenleving zijn oases zeer nodig om te kunnen overleven. Kerken kunnen zulke plaatsen van rust en verfrissing zijn. Kerken met Stip probeert zulke kerken op te sporen en op de kaart te zetten.

Connie Karsten, Zeist, 20 november 2011

Exodus Trainingen

Vrijwilligers van Kerken met Stip kunnen gratis aanschuiven bij de Exodus trainingen die gegeven worden voor de vrijwilligers van Exodus die in Exodushuizen of in de Exodus nazorggroepen met (ex-)gedetineerden werken. De data voor het volgende jaar zijn:

10-02-2012 Regiotraining West 1
11-02-2012 Regiotraining Oost (Ugchelen)
10-03-2012 Regiotraining Zuid
16-03-2012 Regiotraining Noord
17-03-2012 Regiotraining West 2

Nadere gegevens zijn te zijner tijd bij Exodus bekend.

Het is belangrijk dat u tijdig laat weten dat u geïnteresseerd bent, en het is de bedoeling dat u dan aangeeft vanuit welke hoedanigheid u zou willen deelnemen aan een training (bv. KmS-vrijwilliger van de ... gemeente te). Opgave via info@exodus.nl.

COLOFON

De Nieuwsbrief van *Kerken met Stip* verschijnt gratis tweemaal per jaar onder redactie van het bestuur van de Vereniging Kerken met Stip. Eindredactie Anne Kooi. Secretariaat: Martin Zandstra, Kaarder 65, 1625 TL Hoorn, tel. 0229-269.191 of 06-138.968.32. E-mail a.m.zandstra@kpnmail.nl. Website: www.kerkenmetstip.nl

Deze nieuwsbrief mag vrijelijk worden vermenigvuldigd en verspreid. Giften voor het landelijk werk van Kerken met Stip zijn welkom op bankrekening 605.28.22 t.n.v. Kerken met Stip.